

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 742 LUBUSKIE

1. Obiekt *EWANGELICKI 1060*
KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWY P.W. NAJŚWIĘTSZEJ BOGURODZICY-CERKIEW

2. Czas powstania
1899 r

3. Miejscowość
Ł U G I

4. Adres
**Ługi
66-520 Dobiegniew**

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna
województwo **gorzowskie**
gmina **Dobiegniew**
pow. STRZELCE-DREZDENKO

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Lauchstädt /do 1945/

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo **zielonogórskie**
powiat **Strzelce Krajeńskie**

8. Właściciel i jego adres
**Parafia prawosławna pw.
Najświętszej Boguro-
dzicy w Ługach
66-520 Dobiegniew**

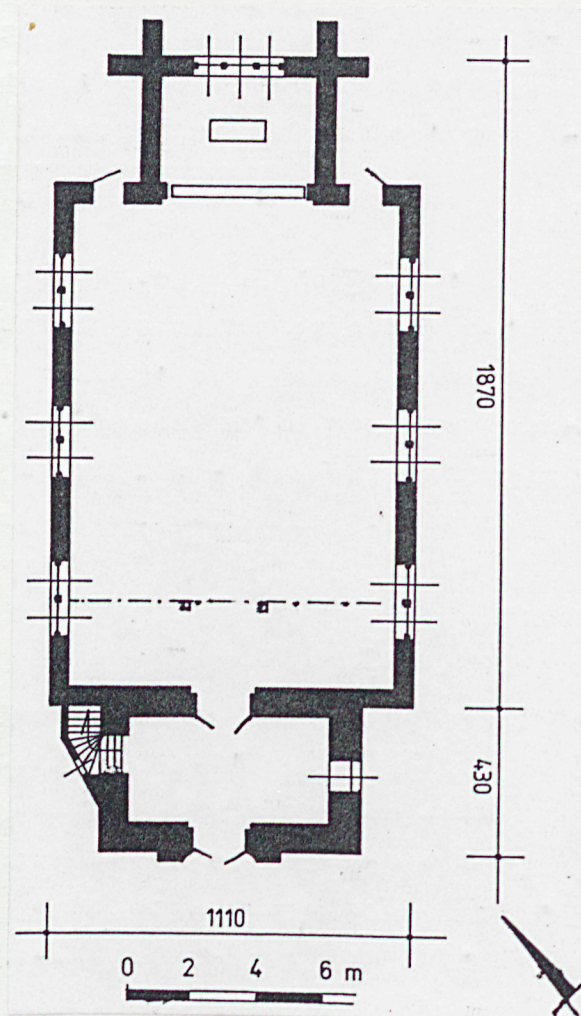
9. Użytkownik i jego adres
**Parafia prawosławna pw.
Najświętszej Boguro-
dzicy w Ługach
66-520 Dobiegniew**

10. Rejestr zabytków

Nr **L-56/A** data **28.02.2002**

1.

O r i e n t a c j a

Ługi to niewielka wieś sołecka, położona w półn-wschodniej części woj. gorzowskiego, oddalona ok. 5 km na połud-zachód od Dobiegniewa /siedziby UMIG/. Sąsiednie miejscowości to: od zachodu /3 km/ Chomętowo; od połud-zachodu /4 km/ Długie; od wschodu /4 km/ Słonów. Wieś usytuowana pomiędzy dwoma jeziorami /Żabie i Ostrawica/, przy szosie Gorzów - Wałecz.

Układ przestrzenny w formie nieregularnej wielodrożnicy, ukształtowanej po obu stronach szosy.

S y t u a c j a

Kościół prawosławny p.w. Najświętszej Bogurodzicy posadowiony jest pośrodku wsi, po zachodniej stronie szosy, na niewielkim wzgórzu - stanowi dominantę architektoniczną. Działka kościelna niewielka, trapezowata, ogrodzona metalową siatką, ograniczona od północy i wschodu drogami, od zachodu - polem. Wzgórze kościelne przesłonięte ze wszystkich stron drzewami liściastymi, z aleją kasztanowców, w osi drogi dojazdowej do parceli od południa.

M a t e r i a ł, t e c h n i k a, k o n s t r u k c j a :

Posadowienie - budynek osadzony na kamiennych ławach fundamentowych, zagłębionych w grunt na ok. 250 cm; cokół dwupoziomowy: z regularnych blochków kamiennych, o wysokości ok. 20-40 cm i w formie kamiennego muru poligonalnego, o wysokości ok. 160 cm.

Ściany obwodowe nawy, prezbiterium i przyziemia wieży /bez klatki schodowej/ murowane z kamienia łamanego /w narożnikach regularne ciosy/, na zaprawie wapiennej, od zewnątrz nietynkowane, o grubości ok. 60 cm /wieża - 90 cm/. Od wewnątrz ściany kościoła obmurowane cegłą cermiczną, tynkowane na gładko, białkowane. Ściany dobudówki wieży oraz górne kondygnacje wieży murowane

Ługi to stara wieś średniowieczna, wzmiankowana w źródłach w 1337 r - lenno rycerskie Dietricha von Borne; w owym czasie istniał kościół parafialny uposażony w 4 łany.

Po 1341 r wieś przeszła w posiadanie rodziny Ostenów, a następnie - kon. XIX w - Bornstedtów. W 1571 r część Ługów należała również do rodziny von Natzmer. W 1608 r w Ługach były trzy siedziby rycerskie: von Natzmer; von Bornstedt z Długiego i von Bornstedt z Wołogoszczy.

Po reformacji kościół w Ługach zachował status parafialny, uposażony w trzy dzwony, które przetrwały do l. 20-tych XX w. W 1715 r połowę Ługów posiadał generał von Bornstedt z Magdeburga, drugą - rodzina von Brand; w 1724 r cała wieś była w posiadaniu Bornstedtów. W 1786 r majątek w Ługach kupił Christoph von Sach, a

c.d. wkładka nr 1

<p>4. Kubatura</p> <p>ok. 1.800 m³</p>	<p>15. Powierzchnia ~~użytkowa~~ zabudowy</p> <p>227 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół ewangelicki</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół prawosławny</p>
<p>8. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W 1952 r kościół poświęcony został jako świątynia prawosławna i zaadaptowany do nowego obrządku liturgicznego: ikonostas wykonano z prospektu organowego, obrazy namalowane przez Borysa Urusowa z Żyrardowa, ławki - import, malowanie wnętrza. W l. 90-tych przełożono pokrycie dachowe korpusu nawowego i wieży.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan techniczny budynku dobry, bez widocznych zagrożeń konstrukcyjnych. Niewielkie uszkodzenia pokrycia dachowego.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Kościół stanowi dominantę architektoniczną zabudowy Ługów, jest elementem waloryzującym krajobraz kulturowy, posiada wartości zabytkowe - winien być wpisany do rejestru zabytków.</p> <p>Bezwzględnemu zachowaniu podlega pierwotna bryła obiektu, forma dachu i pokrycie, architektoniczne ukształtowanie elewacji, ze szczególnym uwzględnieniem kształtu oraz typu okien i drzwi oraz faktura i kolorystyka elewacji.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne *Karta ewid. nr 316.*
Karta cmentarna 139

22. Biblioteka

H. Berghaus, Landbuch der Mark Brandenburg und des Markgrafthums Nieder-Lausitz in der Mitte des 19 Jahrhunderts, Brandenburg 1856.

G. Dehio, Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Bd. II Nordostdeutschland, 3 Auflage, Berlin 1926.

Jahrbuch für Brandenburgische Kirchengeschichte, Bd. 1-37, Berlin 1904-42.

K. Mejerding de Ahna, Die Kirchenbücher der evangelischen Kirchen in der Provinz Brandenburg /W:/ Archiv für Sippenforschung, 10:1933.

P. Schwartz, Die Kirchenbücher der Neumark, Landsberg 1900.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa sztabowa wsi Ługi /Laushüttdt/ z kon. XIX w - kserokopia wg negatywu z Prac. Fot. PKZ Szczecin.

25. Opracował

tekst mgr Waldemar Witek, 08.1994 r., BSiDK Sz-n

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Cezary Nowakowski, 07.1994 r., BSiDK Sz-n

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Cezary Nowakowski, 03/06.1994 r., BSiDK

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ w Gorzowie Wlkp.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

[Signature]
Wojewódzki Konserwator Zabytków
05/10/96
mgr Waldemar Cichostowski

27. Załączniki

4 wkładki szczegółowe

1. Miejscowość Ł U G I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY P.W. Najśw. Bogurodzicy	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie, plan sytuacyjny
---------------------------	--	--

c.d. rubr. nr 12

następnie - w drodze koligacji rodzinnych - przeszedł na rodzinę von Brand, która posiadała go do II wojny światowej. Na pocz.XIX w we wsi było 10 ochłopów i 10 zagrodników; 100 lat później - 6 chłopów, 4 półchłopów, 10 zagrodników, 21 komorników, rybak, kowal, leśniczy; w 1939 r - 98 indywidualnych gospodarstw domowych. Ludność wsi wynosiła: 1809 r - 299, 1919 r - 442, 1939 r - 367.

- - - - -

Istniejący obecnie w Ługach kościół wzniesiony został w 1899 r - na miejscu starej świątyni - z granitu i cegieł. W 1911 r pomalowano wnętrze kościoła. W latach 1945-52 kościół był nieużytkowany; 28.08.1952 r poświęcony jako świątynia prawosławna p.w. Najświętszej Bogurodzicy, użytkowana przez przesiedleńców z Mochnówki k/ Krynicy Górskiej. Jest to kościół salowy, z architektonicznie wyodrębnionym prezbiterium, z dwubryłową wieżą, o neogotyckiej formie architektonicznej, typowej dla obiektów ze schyłku XIX w.

c.d. rubr. nr 13

z cegły ceramicznej /wiązanie krzyżowe/, nietynkowane, starannie spoinowane. Portal w połud-zachodniej ścianie wieży z regularnych ciosów kamiennych. Nadproża okienne i drzwiowe z cegły ceramicznej, w układzie na zrąb. Stropy: nad salą kościelną - drewniany, pseudolustrzany, z pułapem deskowym podbitym do elementów więźby dachowej, o ozdobnie opracowanych krawędziach podpór stołcowych i płatwi, z motywami snycerskimi oraz drewniane rozety; prezbiterium - przykryte ceramicznym sklepieniem krzyżowym, wyprawionym tynkiem gładkim i bielonym; nad kruchtą strop drewniany, belkowy nagi.

Więźba dachowa krokwiowo-płatwiowa /płatwie kalenicowa, pośrednie i stopowe/, z potrójną ściną stolcową i wzmocnieniem kleszczowym; stopy krokwi osadzone w płatwiach stopowych. Elementy więźby dachowej o mechanicznej obróbce materiału drewnianego, o niewielkich przekrojach budulca; połączenia ciesielskie wzmocnione kołkowaniem. Konstrukcja hełmu wieży oparta na słupie środkowym /mnich/ i czterech, promieniście rozmieszczonych krokwiach; do dolnych części krokwi nabite są krótkie miecze, powodujące lekkie załamanie połaci hełmu.

mgr W. Witek, 08.1994 r.,

Wkładkę założył: .....

(imię, nazwisko, data)

PSOZ w Gorzowie Wlkp.

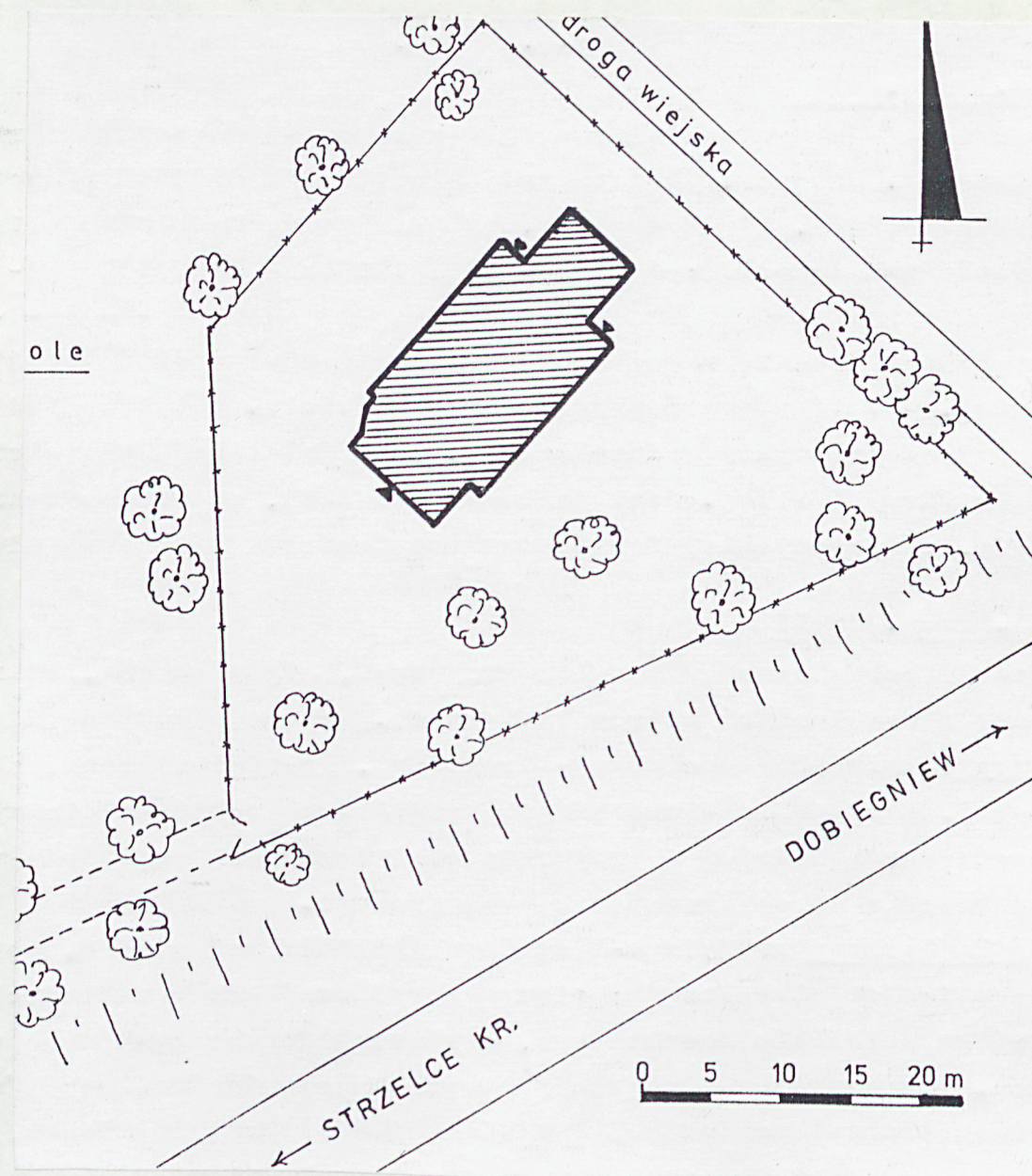
Miejsce przechowywania negatywów: .....

c.d. wkładka nr 2

2.

1. Miejscowość Ł U G I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY PW. NAJŚW. BOGURODZICY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie
---------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

Pokrycie dachów stanowi ceramiczna dachówka karpiówka, ułożona w "koronkę"; na linii kalenicy i naroży ceramiczne gąsiory.

Podłogi: w nawie posadzka ceglana, w obrębie prezbiterium - podłoga deskowa, w kruchcie posadzka z płytek ceramicznych.

Schody na emporę kręcone, kamienne, umieszczone w ceglanej dobudówce wieży.

Stolarka drzwiowa oryginalna, z czasów budowy. Drzwi frontowe dwuskrzydłowe, spągowe, masywne, zawieszone na hakowo-pasowych zawiasach kowalskiej roboty, z ozdobnymi ćwiekami, zaopatrzone w zamki puszkowe, żeliwne klamki i trybowabe szyldziki; górne krawędzie skrzydeł drzwiowych w formie łuku ostrego - analogicznie jak nadproża. Drzwi we wschodniej ścianie nawy o analogicznej konstrukcji, jednoskrzydłowe. Drzwi między kruchtą a nawą - dwuskrzydłowe, ramową-spągowe, na zawiasach pasowych. Wszystkie skrzydła drzwiowe malowane w kolorze brązowym, od wewnątrz bejcowane i politurowane.

Otwory okienne w formie stojących prostokątów, z ostrołukowymi, ceramicznymi nadprożami. Okna ścian długich korpusu nawowego mają formę biforiów, dzielonych ceglanym laskowaniem, przeszklonych witrażowo /romboidalne szybki oprawione w ołów/ i spiętych wspólnym łukiem nadproża. Okno we wschodniej ścianie prezbiterium szersze od pozostałych, z figuralnym witrażem /postać Chrystusa oraz półpostacie Ewangelistów/, z inskrypcjami i informacją o fundatorach /rodzinie von Brand/. Otwory akustyczne dzwonnicy umieszczone w obrębie IV kondygnacji wieży mają drewniane żaluzje; pozostałe otwory doświetlające wieżę mają formę smukłych szczelin.

R z u t

Kościół założony został na rzucie prostokąta, zorientowanego na osi SWW-NEE, o wymiarach 1520 x 1100 cm. Przy półn-wschodniej ścianie szczytowej prostokątne prezbiterium, o wym. 600 x 360 cm; po przeciwległej stronie umieszczona wieża, o rzucie prostokąta, o wym. 800 x 430 cm, z trapezowato zamkniętą przybudówką, mieszczącą klatkę schodową. Wnętrze kościoła dostępne od połud-zachodu /przez kruchtę w przyziemiu wieży/ oraz przez

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r.
(imię, nazwisko, data)

c.d. wkładka nr 3

PSOZ w Gorzowie Wlkp.

Miejsce przechowywania negatywów: .....

3.

4.

1. Miejscowość Ł U G I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY PW. NAJŚW. BOGURODZICY	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie
----------------------------------	---	--

c.d. rubr. nr 13

dwa wejścia w ścianie półn-wschodniej.

B r y ł a

Kościół w Ługach posiada silnie rozcłonkowaną bryłę, złożoną z czterech, zróżnicowanych wysokościowo części: korpus nawowy w formie leżącego prostopadłościanu, nakryty wysokim dachem dwuspadowym, o wysokości ok. 1150 cm; prezbiterium o formie stojącego prostopadłościanu, nakrytego dachem trzypołaciowym, o wysokości ok. 900 cm; dwubryłowa wieża, złożona z dwóch, nałożonych na siebie prostopadłościanów, o zróżnicowanych podstawach, nakryta ostrosłupowym hełmem, o wysokości ok. 2400 cm; przybudówka /klatka schodowa/ w formie granistosłupa, o podstawie trapezu, nakryta dwupołaciowym dachem, o wysokości ok. 730 cm. W sensie formalnym kościół w Ługach jest obiektem jednokondygnacyjnym, niepodpiwniczonym, z przestronnym /nieużytkowanym/ poddaszem; wieża ma podział na pięć kondygnacji.

E l e w a c j e

Kościół w Ługach jest obiektem salowym, z architektonicznie wyodrębnionym /czworobocznym/ prezbiterium oraz dwubryłową wieżą. Elewacje ścian długich korpusu nawowego 3-osiowe, symetryczne; elewacja szczytowa półn-wschodnia również 3-osiowa; elewacja półn-zachodnia 1-osiowa. Elementem poziomego ukształtowania elewacji są: kamienny kościół zwieńczony gzymsem z płytek ceramicznych; kostkowy gzyms podokapowy; arkadowy fryz, umieszczony poniżej gzymsu wieńczącego prezbiterium i dolną część wieży; ceglane blendy w szczycie półn-wschodnim oraz rytmicznie i symetrycznie rozmieszczone otwory. Podziały pionowe podkreślone przez strzelistość wieży, formę otworów okiennych i drzwiowych, przynaróżne przypoły ścian prezbiterium, obeliskowe streroczyny w szczycie półn-wschodnim. Faktura i kolorystyka elewacji typowa dla form neoogotyckich, tzn. podkreśla naturalne walory użytego budulca oraz konstrukcję ścian.

c.d. wkładka nr 4

mgr W. Witek, 08.1994 r.,

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

PSOZ w Gorzowie Wlkp.

Miejsce przechowywania negatywów: .....

5.

6.

1. Miejscowość
Ł U Ą I

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY PW.
NAJŚW. BOGURODZICY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
tekst

c.d. rubr. nr 13

W n ę t r z e

Wnętrze kościoła - mimo zmiany obrządku - zasadniczo zachowało pierwotny charakter. Przy ścianie zachodniej usytuowana jest drewniana empora, wsparta na czterech słupach. Ściany wnętrza malowane żółtawej, z beżowymi lamperkami z farby olejnej, o nietynkowanych nadprożach otworów okiennych i drzwiowych. Prezbiterium oddzielone od nawy ikonostasem, wykonanym z neogotyckiego prospektu organowego,

W y p o s a ż e n i e

Kościół w Ługach łączy w sobie elementy dawnego kościoła protestanckiego i przywiezione z terenów południowo-wschodnich zabytkowe przedmioty obrządku prawosławnego.

Ikonostas wykonany z dawnego, neogotyckiego prospektu organowego; na zapleczu ikonostasu murowana, ceglana mensa, zdobiona od frontu ślepymi arkadami.

Płycinowa ambona, wsparta na ośmiobocznym słupie, z przylegającą deskową rozmównicą.

Neogotycka ochrzezelnica z piaskowca, o ośmiobocznej podstawie, ustawiona w kruchole.

Na IV kondygnacji wieży drewniana, kozłowa dzwonnica, ze spiżowym dzwonem, o średnicy ok. 50 cm, z 1929 r. XVIII-wieczny, trójramienny świecznik mosiężny.

W prezbiterium zawieszona jest na ścianie malowana ręcznie tkanina lniana "Płaszczonica", z wyobrażeniem zjazdu Jezusa z krzyża, wykonana na pocz. XX w.

Krzyż mosiężny, o prawosławnej formie, z emaliowanymi medalionami, osadzony na sześciobocznej podstawie, z pocz. XX w.

Mszał z 1922 r. oprawiony w tkaninę, z metalowymi narożnikami.

I n s t a l a c j e :

elektryczna 220 V, odgromowa.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r.,
(imię, nazwisko, data)

PSOZ w Gorzowie

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Verte !

Spis fotografii

1.	Kościół prawosławny p.w. Najśw. Bogurodzicy w Ługach	- widok ogólny od zachodu
2.	-:-	- widok od wschodu
3.	-:-	- widok ogólny od północy
4.	-:-	- szczyt półn-wschodni
5.	-:-	- widok ogólny w kierunku ikonostasu
6.	-:-	- widok ogólny w kierunku empory